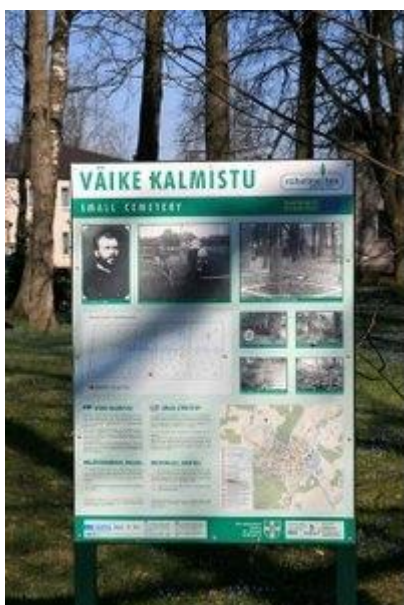

1. PAISTU KIHELKOND (MALL INGERMAA)

Ühe Järvamaa väikelinna kalmistule on maetud 19.saj. teisel poolel Aidu vallas sündinud, Vana-Vändras kooliõpetajana töötanud kirjamees (1853–1915). Samba ette on pandud graniitplaat tema enda tekstiga : Tõeütleva suud/ suudetakse küll/ väevõimuga sulgeda/ aga räägitud sõnad/ jäävad elama/ ja sünnitavad/ teisi juurde/ Kes oli see talurahva hulgas populaarne kirjamees?

Vastus: Mats Tõnisson (Tõnnisson, 1853 Aidu vald Tatramäe talu – 1915 Petrogradi vangla) oli aastatel 1873-1880 Vana-Vändras vallakooli õpetaja. Eelkõige tuntud kalendrikirjutajana, neid koostas ta 49 aastakäiku alates 1882. aastast. 1910 andis välja ligi 400 lk. paksuse raamatu Rahva piibel, mis on kogutud vanasõnadest, rahvalauludest, mõtteteradest ja riimitud salmidest. 23.märtsil (uue kalendri järgi) möödub tema sünnist 160 aastat. Tema 135. sünniaastapäeva puhul avati Ahimäe (Kuntsu) vahtkonna ja Imavere-Karksi-Nuia maantee lähedal , kus oli tema sünnikoht, mälestuskivi.

Hauamonument

Türi väike kalmistu asub praeguse vallavalitsuse maja vastas. Sinna on maetud populaarne kirjamees Mats Tõnisson, kes sai tuntuks oma kalendrite poolest. Neid koostas ta 49 aastakäiku alates 1882. aastast. Tõnisson oli ka üks Robinsoni-lugude tõlkijaid. Tema aabits ilmus 17 trükis.

Arvukad mõisnike ja pastorite pihta suunatud torked tõid kalendritegijale sagedasti ebameeldivusi. Ühe järjekordse kalendriprotsessi järel suri Mats Tõnisson 1915. a. Peterburi vanglas.

2. MULGI KEEL (A. Laande)

Mis tähendep eesti keelen sõna „karre“? (Taar olli ää karre.)

Vastus: Karge, värsk, tahe

3. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil? Kirjuta ees- ja perekonnanimi!

Vastus: Jaan Bergmann, sündinud 29. detsembril 1856 Kolga-Jaani kihelkonnas, surnud 25. juunil 1916, maetud Paistu kalmistule. Alates 1882. aastast kuni surmani Paistu koguduse pastor. Luuletaja, eesti luulekeele lihviija, rahvaluule koguja.

Allikas:http://et.wikipedia.org/wiki/Jaan_Bergmann

4. SPORT (K. Kannistu)

Kus asub Viljandimaa spordi-ja puhkekeskus?

Vald 1 punkti, täpsemalt 1 punkt

VASTUS: Viljandimaa spordi-ja puhkekeskus asub Paistu vallas, Holstre-Pollis, Viisuküla külas.

Pakutakse külastajatele meeldivaid elamusi ja järgmisi võimalusi:

Suusa- ja matkarajad , asfaltkattega rulluisu ja rullsuusarada , palliväljakud (korvpall, tennis, liivakattega võrkpall) , puhke- ja grillimiskohad, vaatetorn , majutus, toitlustus, peoruum kuni 60- le inimesele , laste sportlike sünnipäevade korraldus,

Suusaõppe koolituste, laagrite korraldamine , seminariruumid

Sauna ja duši kasutamine, spordivõistluste ja suurürituste korraldamine

Rulluisu ja rullsuusa, maastikurataste, kõnnikeppide ja murdmaasuusavarustuse laenutus

http://www.holstrepolli.ee/?page_id=110

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Millisest mõisahoonest on pärit need laemaalingud? Kunagine mõisaproua, saksa kuulus lauljanna Wilhelmine Schröder-Devrient on mõisa iseloomustanud kui „vana öökullipesa, kuhu mu kaasatoodud mööbel ja maalid ära ei mahtunud“.

Vastus: Loodi mõisahoone. Mõis on asutatud 16. saj keskel ja saanud oma nime tolleagsetelt omanikelt von Clodtidelt.

Allikas: „Maakodu“ november 2012

6. MUUSIKA (A.Ütsik)

Sündinud 26.sept. 1851 a. Viljandimaal Karksi kandis pere neljanda lapsena. Esimesed muusikateadmised sai kodust oma isalt. Tema andekust märgati ka Valgas Cimse seminaris õppides. 1874.a. astus ta Peterburi konservatooriumisse. Esimese eestlasena asus ta õppima Carl van Arcki klaveriklassis. 1875.a. naases ta Karksi valda ja asus siin tööle õpetajana. Koos Peeter Ruubeliga lõid nad paar unustamatut laulu. Üks nendest lauludest on olnud juba viiendast laulupeost saadik ka suure peo repertuaaris. Kellest jutt ja mis on selle tuntud laulu pealkiri?

VASTUS: Friedrich August Saebelman (1874–1911) – „Kaunimad laulud“

7. MULK MUJAL (E. Liiber)

Ise on ta kirjutanud nii: „Sündisin 3. septembril 1931. aastal Halliste kihelkonnas Pornuse vallas pikas punaseks värvitud majas, mille maanteepoolse ukse kohal rippus silt: Pornuse 6. kl. Algkool. Tänu sellele asjaolule võin öelda, et olen rohkem koolis käinud kui enamik inimesi. Alates hetkest, mil ma roomamise selgeks sain, täheldati minu suurt haridusjanu. Tarvitsenud mu hoidjatel vaid silmad kõrvale pöörata, kui ma olevat meie korterist klassi viiva ukse lahti nüginud ja otseteed tahvli poole tõtanud. Nelja-aastasena istusin juba suurema osa koolipäevast klassiruumides.“

Kes on nii kirjutanud?

Vastus: Jaan Rannap (Agu Sihvka, Salu Juhani, Nublu, Klaabu ja paljude teiste värvikate tegelaste autor.

Allikas: Eesti Lastekirjanduse Keskus.

8.LOODUS (O.Renno)

Mulgimaa sügavaim järv (nimi ja mitu m) ?

Veisjärv (pindala 487,5 ha, suurim sügavus 4 m).

9. ETTEVÕTLUS; MAJANDUS PAISTU KIHELKONNAS (P.MÄND)

Millise Paistu valla territooriumil tegutsenud majandusettevõttega on tegemist, mida siin toodeti nõukogude ajal?

Vastus: Loodi mõisa meierei (Loodi meierei), alates 1952. a Õisu võitööstuse Loodi juustutsehhi. Piimanduse funktsiooniga kasutati hoonet möödunud sajandi kaheksakümnendate aastateni.

Ehitatud 1858.a. Mõisa südamikuplaanil 19. saj lõpust on antud ehitist nimetatud viinavabrikuks. Millal viinavabrikust sai meierei, pole teada.

Allikas: <http://register.muinas.ee/?menuID=monument&action=view&id=14613>

10. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Mis rõivaese oli „rüüd“ om rüvvä ~ rüü, os `rüüdi?

Vastus: Meeste ja naiste valge linane pikk- kuub.

Rüüd tetti nindagu vammus. Linasest, valge, üükseni valla, üükse kottal seoti kate nõöriksege kinni.(Ennemustitsel Mulgimaal - lk.137)

11. VARIA (O.Renno)

Loetlege Mulgimaa vene õigeusu kirikud. (<1 puudu – 2 p., 2 puudu – 1 p.)

Suislepa Suurkannataja Katariina kirik (1891), Tõrva Kristuse sündimise kirik (1905), Karksi-Nuia Püha Aleksi kirik (1868), Tuhalaane Jumalaema uinumise kirik (1873), Penuja Kõikide pühakute kirik (1873), Mõisaküla Püha Vaimu kirik (1932); p.s enne Tõrva kirikut oli Roobe-Parve kirik (kuni 1874).

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse teie laudadel ringlevat metalset eset?

Vastus: Härjarauad

Allikas: EPM esemekogu, loomavarustus

13. PAISTU KIHSELKOND (MALL INGERMAA)

Need kaks pildil seisvat meest on sündinud 19.saj. II poolel Paistu kihelkonna ühes vallas, on Eesti Vabariigis töötanud kõrgetel ametikohtadel. Avalikust elust tagasi tõmbudes sattusid naabritena elama ühte Lõuna-Eesti valda ning keda 30.06.1941 aastal arreteeriti NKVD-lastepoolt, 1942.a.surid/lasti maha Venemaal vangilaagris.

Vastus:

Pildil on Eesti Vabariigi delegatsiooni liige sõjaminister Ants Piip ja ohvitser-ekspert Viktor Mutt (kirjanik Mihkel Mutt'i vanaisa, vasakul) Aia tänaval Tartus 01.02. 1920.

Mõlemad on sündinud Paistu kihelkonnas Tuhalaane vallas - Ants (Hans) Piip 1884 ja Viktor Mutt 1886. Ants Piip omandas kõrghariduse Peterburi Ülikooli õigusteaduskonnas, Viktor Mutt sai sõjalise hariduse Vilno sõjakoolis ning võttis osa Esimesest maailmasõjast ja Vabadussõjast (2.Diviisi staabiülem).

Mõlemad kuulusid Tartu rahuläbirääkimistel Eesti delegatsiooni koosseisu – kolonel Mutt sõjalise eksperdina ja Piip Eesti Valitsuse välisministri abina. Ants Piip oli lühikest aega Eesti riigivanem ja valitsuse neljas koosseisus välisminister, Eesti saadik Ameerikas 1923-1925, alates 1919 Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor, tegutses ka vandeadvokaadina jm. Viktor Mutt oli USA-s Eesti saatkonna 1.sekretär ja mitteametlik sõjaväeline esindaja kuni 1924, edasi peakonsul New Yorgis ning peale Ants Piibu lahkumist saadiku kohalt, täitis ta Ameerikas ka EW saadiku ülesandeid.

Paistu kihelkond. Koostanud Tiiu Luik 1998.

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Kelle kohta nii üteldes?

UTE NÄGU, SOE TEGU

Vastus: Salakaval inimene

15. PILDIVOOR (P.Mänd)

Kes on pildil? Kirjuta ees- ja perekonnanimi!

Vastus: Salme Ekbaum (21. september 1912 Paistu kihelkonnas – 10. september 1995 Torontos, maetud Paistu kalmistule 14. oktoobril 1995). Prosaist, luuletaja, näitekirjanik, Minni Nurme õde.

Allikas: <http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/files/SALME%20EKBAUM.pdf>

16. SPORT (Kai Kannistu)

Nimetage Paistu kihelkonnast pärit sportlane, kes saavutas ümber Viljandi järve jooksus
2009 aastal 5 koha,
2010 aastal 4 koha,
2011 aastal 3 koha ja
2012aastal 1 koha.

Vastus: 2012 aastal võitis suurjooksu ümber Viljandi järve Keio Kits ajaga 0:36.57 . See võistlus on 1928. aastal alguse saanud vanim Eestis korraldatav jooksuüritus. Jooksurada teeb ringi Viljandi järve ümber ja selle pikkus on 12-13 km

http://et.wikipedia.org/wiki/Suurjooks_%C3%BCmber_Viljandi_j%C3%A4rve

17. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Millise kiriku sisevaade on pildil ja millisel sajandil on märgitud seda paika esmakordselt ajalooürikutes?

Vastus: Paistu kiriku sisevaade, 13. sajand

Vanimaks Paistu kirikusse puutuvaks ürikuks loetakse ühe protsessi kirjeldust 1234. a., mille järgi keegi plebanus Vinandus de Peyste on Rooma Vatikani kutsunud. On suudetud selgitada, et "Peyste" vastab Paistule.

Allikas: http://www.eelk.ee/h_paistu.html

18. MUUSIKA (A. Ütsik)

Kes on pildil?

VASTUS: Viljandimaa produktiivsem helilooja , muusikapedagoog- ANU RÖÖMEL

19.MULK MUJAL (E. Liiber)

Ta oli eesti lavastaja, näitleja ja dramaturg (8. veebruar 1902 Variku talu – 18. märts 1970 Tallinn). 1922 aastal alustas „Ugalas“ näitlejana, aastail 1924 – 1926 oli samas näitejuht. Hiljem töötas ta lavastajana teistes Eesti teatrites. Tal on ka filmirole: „Viini postmark“ (1968, villaomanik), „Jääminek“ (1962, Vihvelin), „Juunikuu päevad“ (1957, Juhan Laurisoo), „Elu tsitadellis“ (1957, doktor Richard Miilas). Teda peetakse A. H. Tammsaare esimeseks lavastajaks. **Kes?**

Vastus: Andres Särev (8. veebruar Variku talu, Paistu – 18. märts 1970 Tallinn)

Allikas: „Andres Särev“ Eesti raamat 1977. Autor Oskar Kuningas eesti kirjandusteadlane ja kultuuriloolane ning tõlkija.

20.LOODUS (O. Renno)

Tervenisti Mulgimaasse kuuluva 8 valla keskmine metsasus on 45,5 %. Mis vald on metsarikkaim ja mis vald metsavaeseim (metsasuse % alusel) ?

Metsarikkaim on Hummuli (57 %) ja -vaeseim Tarvastu (39 %).

21.ETTEVÕTLUS; MAJANDUS PAISTU KIHELKONNAST (Piia Mänd)

Kaubaveoks kasutati Mõisaküla - Viljandi kitsarööpmelist raudteed. Paistu kihelkonna territooriumile jäi Loodi raudteejaam.

Nimeta 3 suuremat põllumajanduslikku kaubaartiklit, mis 1930-datel aastatel Loodi raudteejaama kaudu turustati?

2 õiget = 1 punkt; 3 õiget = 2 punkti

Vastus: 1930-ndatel turustati Loodi raudteejaama kaudu aastas 180 tonni rukist, 115 tonni võid ja 46 tonni õunu.

Allikas: T. Luik „Paistu kihelkond“ 1998

22.MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Mis kihelkonna rõivastes on pildil olev paar?

Vastus: Paistu kihelkond

23. VARIA (O.Renno)

Mitme minuti võrra pikenes valge aeg möödunud nädala kestel Viljandis? ($\leq \pm 2$ min. = 2 p.,
3–4 min. = 1 p.)

36 minutit (13.märtsil 6.39–18.16=11 t. 37 min.; 20.märtsil 6.19–18.32=12 t. 13 min.).

Allikas: Sakala Kalender 2013

24. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda puidust valmistatud eset?

Vastus: Pesulõks.

Allikas: muuseum.